

Instytut Filologii Polskiej i Logopedii
Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach
Wydział Humanistyczny

Polonistyczne wykłady otwarte

2016/2017 – semestr letni

Koordynator wykładów: prof. nzw. dr hab. Violetta Machnicka

e-mail: viola.machnicka@wp.pl

tel. 501 316 030

Część I

Wykłady w budynku Wydziału Humanistycznego

Wydział Humanistyczny UPH w Siedlcach, ul. Żytnia 39

czwartek, godz. 9.00-10.00, aula 08 A

10.00-10.30 – zwiedzanie budynku WH (dla zainteresowanych)

1. Dr Renata Bryzek

- Tajniki argumentowania i dowodzenia w wypowiedziach ustnych i pisemnych
(16 marca)

Budowanie spójnych wypowiedzi, zawierających przejrzysty tok wywodu argumentacyjnego, stwarza wiele problemów młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Umiejętność ta jest przydatna nie tylko na egzaminie maturalnym, lecz także w życiu codziennym. Najwięcej trudności sprawia uczniom formułowanie rzeczowych i logicznych argumentów oraz odróżnianie argumentów od przykładów. Dlatego warto przypomnieć:

- o rodzajach argumentów,
- o błędach w argumentacji,
- o odróżnianiu argumentu od przykładu,
- o sposobach analizowania tekstów argumentacyjnych.

2. Dr Barbara Stelingowska

- *Quiz maturalny. Powtórka z epok literackich* (30 marca)

Wykład przeznaczony jest dla uczniów klas maturalnych, którzy w formie zabawy zechcą zweryfikować swoją wiedzę na temat poszczególnych epok literackich. Quiz maturalny ma na celu sprawdzenie, uzupełnienie i poszerzenie informacji przydatnych podczas ustnego egzaminu maturalnego. Uczniowie poznają rozmaite ciekawostki o pisarzach i utworach literackich, co pozwoli im przyswoić przekazaną wiedzę w sposób jasny i przyjemny.

3. Prof. nzw. dr hab. Violetta Machnicka

- *Mądrość i humor aforyzmu. „Lalka” Bolesława Prusa jako powieść filozoficzno-refleksyjna* (20 kwietnia)

O wyjątkowym zamiłowaniu Aleksandra Głowackiego do formułowania myśli w postaci zwięzłych wypowiedzi o charakterze filozoficznym, psychologicznym, moralnym i... humorystycznym świadczą już młodzieńcze zapiski przyszłego pisarza. *Lalka* jako wielopłaszczyznowa „powieść z wielkich pytań epoki” (określenie Prusa) zawiera stosunkowo dużo, bo aż kilkaset cennych aforyzmów, czyli „pięknych powiedzeń” (dosłowne tłumaczenie sanskryckiego *subhashita*), odnoszących się do wszelkich zjawisk – Boga, wszechświata, przyrody, człowieka, państwa, życia, śmierci, czasu, dobra, zła, bogactwa, ubóstwa, mądrości, głupoty itp. Lubowanie się w krótkich i trafnych, często ironicznych oraz błyskotliwych ujęciach treści, pozostało Prusowi do końca życia.

4. Prof. nzw. dr hab. Antoni Czyż

- *Topika „Trenów”: Kochanowski a wyobraźnia klasyczna Europy* (27 kwietnia)

Topos to obraz, wątek powtarzalny w kulturze przez wieki. Topika to wyobraźnia artystyczna, którą kształtują toposy. Dla kultury Europy wyobraźnię klasyczną określają *Biblia* oraz antyk grecki i rzymski.

Jan Kochanowski ukazał w *Trenach* własny dramat egzystencjalny poprzez tradycję i topikę klasyczną. Liryczne *ja* renesansowego arcydzieła ma cechy ojca wobec zmarłej córki, dziecka

wobec wiekuistego Boga, również cierpiącego Hioba lub Orfeusza albo słynnego myśliciela Cyncerona, który także utracił córkę. Urszulka ukazana została jak Antygona z tragedii greckiej, panna młoda z pieśni ludowej, także *docta puella*, zatem uczone i natchnione dziecko. Matka poety, która mówi w *Trenie XIX*, jest Bożą wysłanniczką, jak anioł. Pewne obrazy przewijają się jak muzyczny i plastyczny *leitmotiv*. Cały zbiór *Trenów* to opowieść inicjacyjna i mistyczna o wtajemniczeniu w prawdę bytu i obcowaniu z Bogiem.

5. Dr Jacek Jędrzejewicz

- „*Pismo Święte*” w kanonie szkolnych lektur. Św. Jan Ewangelista – nowe rewelacje (11 maja)

Badania historyków, teologów, archeologów wskazują na konieczność *renovatio* w postrzeganiu postaci św. Jana, a szczególnie na zmianę stereotypu, utrwalonego w zbiorowej świadomości. Przekłada się to również na wizerunek Apostoła funkcjonujący w ikonografii. Jednakże kolejne rewelacje nie zmieniają wartości tekstu Autora czwartej Ewangelii, jak i nie pomniejszają piękna jego *Hymnu o Słowie*.

6. Prof. nzw. dr hab. Violetta Machnicka

- *Pułapki zapisu. Ciekawostki ortograficzne oraz interpunkcyjne* (25 maja)

Poprawne pisanie w języku polskim wymaga dużej wiedzy i umiejętności logicznego myślenia, także śledzenia bieżących zmian, zatwierdzanych przez Radę Języka Polskiego oraz Prezydium PAN. Korzystanie z haseł słownikowych nie zawsze wystarcza, bowiem niekiedy wariantywność zapisu zależy od rodzaju tekstu albo od zawartości semantycznej danej wypowiedzi. Co ciekawe, nawet osoby z wyższym wykształceniem humanistycznym często popełniają błędy ortograficzne oraz interpunkcyjne, ponieważ nie do końca rozumieją funkcjonowanie poszczególnych reguł. Warto mieć świadomość, dlaczego np. pozornie to samo słowo wygląda w pewnych kontekstach inaczej, jak choćby *niejeden* i *nie jeden*, *Rzymianin* i *rzymianin*, *warzyć* i *ważyć*.

7. Prof. nzw. dr hab. Elena Koriakowcewa

- Jak sprzedają słowem? „Copywriting”, czyli rodzaje scenariuszy reklamowych **(8 czerwca)**

Prawdziwa reklama to nie sztuka dla sztuki – reklama to profesjonalne narzędzie sprzedaży, musi więc zawierać dużą dawkę perswazji, musi też odnosić się do zmysłów odbiorców, wkraść w ich podświadomość, wprowadzać w stan podobny do hipnotycznego transu i doprowadzać do jedyne właściwego działania: ZAKUPU. Celem wykładu jest ukazanie skutecznych strategii – sposobów, w jakie twórcy tekstów reklamowych usiłują przekonać konsumentów do skorzystania z produktów i usług. Copywriterzy zdają sobie sprawę, że współczesny przekaz reklamowy potencjalnie trafia do wyedukowanego medialnie, zorientowanego w prawidłach rynku odbiorcy, toteż wychodzą z założenia, iż dobra reklama (informacyjna, nakłaniająca, przypominająca oraz wzmacniająca) musi polegać na łamaniu schematów myślowych i nawiązywać do argumentacji emocjonalnej, odwołującej się do uczuć, wierzeń czy ambicji. W wykładzie, wspieranym prezentacją multimedialną, zostanie położony szczególny nacisk na analizę najczęściej wykorzystywanych przez copywriterów rodzajów scenariuszy reklamowych: optymistycznego, pesymistycznego, tzw. „najbardziej prawdopodobnego” oraz „niespodziankowego”.

8. Dr hab. Tomasz Rokosz

- Od obrzędu do festynu. Rozważania o współczesnych tradycjach sobótkowych **(22 czerwca)**

Czas największej aktywności Słońca, przypadający na drugą połowę czerwca, powszechnie w tradycji ludowej uznawany był za okres niezwykły. Jego kulminacja od wielu wieków następowała w noc poprzedzającą święto narodzin Jana Chrzciciela, w Europie obchodzone najczęściej 24 czerwca (w tradycji prawosławnej także 7 lipca). Czas ten naznaczony był wieloma praktykami rytualnymi, wynikającymi z systemu tradycyjnych wierzeń i wyobrażeń o świecie. Jak wynika z zebranych materiałów etnograficznych, jeszcze w XIX w., zwłaszcza we wschodniej Polsce, ranga sobótki – święta letniego solstycjum, była znacząca. Obrzęd nazywany był też m.in. *kupalnocką*, *palinocką*, *kupałą*. Z czasem obrzęd został zastąpiony innymi formami świętowania, takimi jak... różnego typu widowiska: koncerty, festyny,

jarmarki kultury. Dla szerokiego grona odbiorców współczesne widowiska sobótkowe wciąż spełniają wielorakie funkcje.

Część II

Propozycje wykładów do przeprowadzenia poza budynkami UPH w Siedlcach

Dr Renata Bryzek

- 1. Jak napisać rozprawkę na egzaminie maturalnym?*
- 2. Jak przygotować wypowiedź ustną na egzamin maturalny?*

Dr Jacek Jędrzejewicz

- 1. Czy kino ma swoich mistrzów?*
- 2. Adaptacje literatury a kino autorskie*

Dr Marcin Pliszka

- 1. Sen w literaturze epok dawnych*
- 2. Film noir*

Dr Barbara Stelingowska

- 1. „Ludzie zejście z drogi, bo listonosz jedzie”. O sztuce pisania listów*
- 2. Arcydzieła literatury powszechnej*
- 3. Kultura i obyczaje przełomu XIX i XX wieku*

Dr hab. Tomasz Rokosz

1. *Czym zajmuje się etnolingwistyka?*
2. *Językowy obraz świata w badaniach lingwistycznych*

Prof. nzw. dr hab. Violetta Machnicka

1. *Zrozumieć przysłowie. O archaizmach językowych w przysłowiacz i wyrażeniach przysłowiowych*
2. *"Cóż tobie imię moje powie?..." O pochodzeniu i znaczeniu imion*
3. *"Jestem z miasta..." Rozważania o specyfice mowy ludności wiejskiej i miejskiej*
4. *Obcy język polski. Geneza i typologia zapożyczeń językowych*
5. *"Strasznie się cieszę z naszego spotkania". „Mnie też jest okropnie miło”.
O błędach i absurdach językowych poważnie i z humorem*